

**IIV AKADEMIYASI KURSANT QILARINI OILAVIY HAYOTGA
TAYYORLASHDA MA’NAVIY-AXLOQIY HAMDA PSIXOLOGIK MEZONLAR
ROLI.**

Ergasheva Zahro Farhod qizi

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI IIV AKADEMIYASI KURSANTI

Ashurova S.U.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI IIV AKADEMIYASI O‘QITUVCHISI

Kalit so‘zlar: *IIV Akademiyasi, kursant, oilaviy hayot, ma’naviy-axloqiy tarbiya, psixologik tayyorgarlik, oila, milliy qadriyatlar, mas’uliyat, yoshlar tarbiyasi.*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada IIV Akademiyasi kursantlarini oilaviy hayotga tayyorlashda ma’naviy-axloqiy hamda psixologik mezonlarning o‘rni va ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Maqolada yoshlarning oilaviy hayotga tayyorgarligini shakllantirishda milliy qadriyatlar, ma’naviy tarbiya, axloqiy fazilatlar, o‘zaro hurmat, mas’uliyat hissi va psixologik barqarorlikning tutgan o‘rni yoritilgan. Shuningdek, ichki ishlar organlari tizimida xizmat qiluvchi bo‘lajak mutaxassislarining oilaviy munosabatlarga ongli yondashuvi, sog‘lom oilani shakllantirishdagi pedagogik va psixologik omillar ham tahlil etilgan. Maqolada kursantlarni oilaviy hayotga tayyorlash jarayonida uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish bo‘yicha taklif hamda tavsiyalar bayon qilingan.*

Ключевые слова: *Академия МВД, курсант, семейная жизнь, духовно-нравственное воспитание, психологическая подготовка, семья, национальные ценности, ответственность, воспитание молодежи.*

Аннотация: *В данной статье научно-теоретически анализируется роль духовно-нравственных и психологических критериев в подготовке курсантов Академии МВД к семейной жизни. В статье раскрывается значение национальных ценностей, духовного воспитания, нравственных качеств, взаимного уважения, чувства ответственности и психологической устойчивости в формировании готовности молодежи к семейной жизни. Также рассматриваются педагогические и психологические факторы осознанного отношения будущих сотрудников органов внутренних дел к семейным отношениям и созданию здоровой семьи. В статье освещаются существующие проблемы в процессе подготовки курсантов к семейной жизни, а также предлагаются пути их решения и практические рекомендации.*

Keywords: *Academy of the Ministry of Internal Affairs, cadet, family life, spiritual and moral education, psychological preparation, family, national values, responsibility, youth education.*

Annotation: *This article scientifically and theoretically analyzes the role of spiritual, moral, and psychological criteria in preparing cadets of the Academy of the Ministry of Internal Affairs for family life. The article highlights the importance of national values,*

moral education, ethical qualities, mutual respect, responsibility, and psychological stability in shaping young people’s readiness for family life. It also examines the pedagogical and psychological factors influencing the conscious attitude of future law enforcement officers toward family relationships and the creation of a healthy family. Furthermore, the article discusses existing problems in preparing cadets for family life and provides recommendations and practical proposals for their solution.

KIRISH

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti va yosh avlod tarbiyasi masalalari davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, yoshlarni mustahkam oilaviy hayotga tayyorlash, ularda ma‘naviy-axloqiy fazilatlarni shakllantirish hamda psixologik barqarorlikni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Oila jamiyatning asosiy bo‘g‘ini sifatida inson kamoloti, farzand tarbiyasi va sog‘lom ijtimoiy muhitni shakllantirishda beqiyos o‘rin tutadi. Shu sababli yoshlarning oilaviy hayotga puxta tayyorlanishi kelajakda mustahkam oila qurish, oilaviy nizolar va ajrimlarning oldini olish hamda jamiyat barqarorligini ta‘minlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Ayniqsa, ichki ishlar organlari tizimida faoliyat olib boruvchi xodimlar zimmasiga katta mas‘uliyat yuklatilganligi bois ularning oilaviy hayotga ma‘naviy, axloqiy va psixologik jihatdan tayyor bo‘lishi alohida ahamiyatga ega. IIV Akademiyasi kursantlari kelajakda huquq-tartibotni ta‘minlash, fuqarolar xavfsizligini himoya qilish va jamiyatda qonun ustuvorligini mustahkamlashdek muhim vazifalarni bajaruvchi mutaxassislar hisoblanadi. Shu sababli ularning nafaqat kasbiy bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirish, balki ma‘naviy-axloqiy tarbiyasiga ham alohida e‘tibor qaratish zarur hisoblanadi. Kursantlarning oilaviy hayotga tayyorgarligi ularning shaxsiy kamoloti, ruhiy barqarorligi, mas‘uliyat hissi hamda o‘zaro munosabatlarni to‘g‘ri yo‘lga qo‘ya olish qobiliyati bilan chambarchas bog‘liqdir. Oila qurish va uni mustahkam saqlab qolish uchun insonda sabr-toqat, hurmat, mehr-oqibat, sadoqat, muomala madaniyati hamda psixologik tayyorgarlik kabi fazilatlar shakllangan bo‘lishi lozim. Ma‘naviy-axloqiy mezonlar yoshlarni oilaga, milliy qadriyatlarga va jamiyat manfaatlariga hurmat ruhida tarbiyalashda muhim o‘rin tutadi. Psixologik mezonlar esa oilaviy munosabatlarda yuzaga keladigan turli muammolarni to‘g‘ri hal etish, stressli vaziyatlarga bardosh bera olish hamda sog‘lom oilaviy muhitni shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Hozirgi kunda ayrim oilalarda uchrayotgan nizolar, ajrimlar va ma‘naviy muammolar yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash masalasiga jiddiy yondashishni talab etmoqda. Shu bois IIV Akademiyasi kursantlarini oilaviy hayotga tayyorlashda ma‘naviy-axloqiy hamda psixologik mezonlarning rolini ilmiy jihatdan o‘rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada kursantlarni oilaviy hayotga tayyorlashda ma‘naviy-axloqiy tarbiya, psixologik tayyorgarlik, milliy qadriyatlar va pedagogik omillarning o‘rni hamda ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Bugungi kunda yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash masalasi davlat va jamiyat oldidagi eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki mustahkam oila jamiyat barqarorligi, sog‘lom avlod tarbiyasi va ma‘naviy muhitning shakllanishida muhim o‘rin

tutadi. Ayniqsa, ichki ishlar organlari tizimida xizmat qiluvchi bo‘lajak mutaxassislarni oilaviy hayotga puxta tayyorlash alohida ahamiyatga ega. IIV Akademiyasi kursantlari kelajakda fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, jamoat tartibini saqlash hamda xavfsizlikni ta‘minlash kabi mas‘uliyatli vazifalarni bajaradilar. Shu sababli ularning nafaqat kasbiy tayyorgarligi, balki ma‘naviy-axloqiy va psixologik jihatdan barkamol shaxs bo‘lib shakllanishi ham muhim hisoblanadi. Oilaviy hayotga tayyorgarlik insonning ma‘naviy dunyosi, axloqiy qarashlari, ruhiy barqarorligi va ijtimoiy mas‘uliyat hissi bilan chambarchas bog‘liqdir. Kursantlarni oilaviy hayotga tayyorlash jarayonida ma‘naviy-axloqiy mezonlar alohida o‘rin tutadi. Ma‘naviy-axloqiy tarbiya insonda ezgulik, halollik, vatanparvarlik, mas‘uliyat, hurmat, mehr-oqibat va sadoqat kabi insoniy fazilatlarni shakllantiradi. Ayniqsa, oilaviy munosabatlarda o‘zaro hurmat va ishonchning mavjud bo‘lishi mustahkam oilaning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Shu bois IIV Akademiyasi kursantlarini milliy qadriyatlar, oilaviy an‘analar va ma‘naviy tamoyillar asosida tarbiyalash muhim ahamiyatga ega. O‘zbek xalqining asrlar davomida shakllangan oilaviy qadriyatlari yoshlarni kattalarga hurmat, kichiklarga izzat, sabr-toqat va mas‘uliyat ruhida tarbiyalashga xizmat qilib kelmoqda. Kursantlarda ana shunday fazilatlarni shakllantirish kelajakda ularning oilaviy hayotda uchrashi mumkin bo‘lgan muammolarni to‘g‘ri hal etishiga yordam beradi. Ma‘naviy-axloqiy mezonlar oilaviy munosabatlarda sog‘lom muhitni shakllantirish, oila a‘zolari o‘rtasida mehr-oqibatni mustahkamlash va farzand tarbiyasida mas‘uliyatni oshirishda muhim rol o‘ynaydi. IIV Akademiyasi kursantlarini oilaviy hayotga tayyorlashda psixologik mezonlarning ham o‘rni beqiyosdir. Psixologik tayyorgarlik insonning oilaviy hayotga ruhiy jihatdan moslashuvi, stressli vaziyatlarga bardosh bera olishi va muammolarni oqilona hal qilish qobiliyatini shakllantiradi. Ichki ishlar organlari xodimlarining xizmat faoliyati murakkab va mas‘uliyatli bo‘lgani sababli ularda ruhiy bosim va stress holatlari tez-tez uchrab turadi. Shu sababli kursantlarni oilaviy hayotga tayyorlashda ularning psixologik barqarorligini rivojlantirish muhim vazifa hisoblanadi. Oilada yuzaga keladigan turli kelishmovchiliklar va nizolarni tinch yo‘l bilan hal qilish uchun insonda sabr-toqat, muloqot madaniyati, muammolarga to‘g‘ri yondashish va hissiyotlarni boshqara olish qobiliyati shakllangan bo‘lishi zarur. Psixologik tayyorgarlik kursantlarning oilaviy munosabatlarga ongli yondashuvi va mas‘uliyat hissini rivojlantirishda ham katta ahamiyatga ega. Hozirgi davrda ayrim oilalarda uchrayotgan ajrimlar, maishiy nizolar va ma‘naviy muammolar ko‘p hollarda yoshlarning oilaviy hayotga yetarli darajada tayyor emasligi bilan bog‘liq. Shu sababli yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashda pedagogik va psixologik yondashuvlarni uyg‘un holda qo‘llash zarur hisoblanadi. IIV Akademiyasida kursantlarning ma‘naviy dunyoqarashini kengaytirish, oilaviy qadriyatlar haqidagi bilimlarini oshirish hamda psixologik tayyorgarligini mustahkamlashga qaratilgan tarbiyaviy tadbirlar muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, ma‘naviyat darslari, psixologik treninglar, suhbatlar va seminarlar orqali kursantlarda sog‘lom oilaviy munosabatlarga oid tushunchalarni shakllantirish mumkin. Bundan tashqari, tajribali mutaxassislar, psixologlar va pedagoglar ishtirokida o‘tkaziladigan amaliy mashg‘ulotlar yoshlarning oilaviy hayotga bo‘lgan mas‘uliyatini oshirishga xizmat qiladi. Kursantlarni oilaviy hayotga tayyorlashda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga tayanish

ham muhim omillardan biridir. O‘zbek xalqining oilaga oid qadriyatlari, urf-odatlari va an‘analari yosh avlodni ma‘naviy barkamol inson qilib tarbiyalashda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Ayniqsa, oilada o‘zaro hurmat, mehr-oqibat va sadoqat tamoyillarining ustuvorligi yoshlarning ongiga singdirilishi zarur. Shu bilan birga, zamonaviy jamiyat talablaridan kelib chiqib yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashda innovatsion pedagogik texnologiyalar va zamonaviy psixologik usullardan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Oilaviy hayotga tayyorgarlik faqatgina nazariy bilimlar bilan cheklanib qolmasdan, yoshlarning amaliy ko‘nikmalarini ham rivojlantirishni talab etadi. Chunki kelajakdagi oilaviy munosabatlarning mustahkamligi ko‘p jihatdan insonning ma‘naviy saviyasi, psixologik tayyorgarligi va ijtimoiy mas‘uliyatiga bog‘liqdir. Umuman olganda, IIV Akademiyasi kursantlarini oilaviy hayotga tayyorlashda ma‘naviy-axloqiy hamda psixologik mezonlarning o‘rni juda katta bo‘lib, ular yoshlarning barkamol shaxs sifatida shakllanishi, sog‘lom oilani barpo etishi va jamiyatda ijobiy ijtimoiy muhitni yaratishida muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, IIV Akademiyasi kursantlarini oilaviy hayotga tayyorlash masalasi bugungi kunda yosh avlod tarbiyasi va jamiyat barqarorligini ta‘minlashdagi muhim yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Chunki mustahkam oila sog‘lom jamiyatning asosiy tayanchi bo‘lib, unda ma‘naviy barkamol, vatanparvar va mas‘uliyatli insonlar voyaga yetadi. Shu sababli bo‘lajak ichki ishlar organlari xodimlarini nafaqat kasbiy jihatdan, balki ma‘naviy-axloqiy va psixologik jihatdan ham puxta tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. IIV Akademiyasi kursantlari kelajakda jamiyat xavfsizligini ta‘minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish kabi mas‘uliyatli vazifalarni bajarishlari bois ularning oilaviy hayotga ongli va mas‘uliyatli yondashuvi alohida e‘tibor talab qiladi. Ma‘naviy-axloqiy mezonlar kursantlarda halollik, vatanparvarlik, mehr-oqibat, sabr-toqat, sadoqat va mas‘uliyat kabi insoniy fazilatlarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Ayniqsa, milliy qadriyatlar va oilaviy an‘analarga hurmat ruhida tarbiyalangan yoshlar kelajakda sog‘lom va mustahkam oilani shakllantirishga qodir bo‘ladilar. Oiladagi o‘zaro hurmat, ishonch va mehr-muhabbat muhitining barqaror bo‘lishi ko‘p jihatdan insonning ma‘naviy dunyoqarashi va axloqiy tarbiyasiga bog‘liqdir. Shu bois kursantlarning ma‘naviy saviyasini oshirish, ularda oilaga bo‘lgan mas‘uliyat hissini shakllantirish va sog‘lom oilaviy munosabatlar haqidagi bilimlarini kengaytirish muhim vazifa hisoblanadi. Psixologik mezonlar esa kursantlarning oilaviy hayotga ruhiy jihatdan tayyor bo‘lishi, turli muammoli vaziyatlarni oqilona hal eta olishi hamda stress va ruhiy bosimlarga bardosh bera olish qobiliyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ichki ishlar organlari tizimidagi xizmat faoliyatining murakkab va mas‘uliyatli ekanligi bo‘lajak xodimlardan yuqori darajadagi psixologik barqarorlikni talab etadi. Shu sababli kursantlarni oilaviy hayotga tayyorlash jarayonida psixologik treninglar, maslahatlar va tarbiyaviy tadbirlarni muntazam tashkil etish muhim hisoblanadi. Hozirgi davrda ayrim oilalarda uchrayotgan ajrimlar, nizolar va ma‘naviy muammolar yoshlarning oilaviy hayotga yetarli darajada tayyor emasligini ko‘rsatmoqda. Mazkur holat esa yoshlarni oilaga tayyorlash masalasiga yanada jiddiy yondashishni talab qiladi. Ayniqsa, IIV Akademiyasida kursantlarni oilaviy hayotga

10-May, 2026-yil

tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, psixologik yondashuvlar va milliy qadriyatlardan samarali foydalanish zarur. Bundan tashqari, oila, ta'lim muassasasi va jamiyat hamkorligini kuchaytirish orqali yoshlarning ma'naviy va ruhiy jihatdan barkamol bo'lib voyaga yetishini ta'minlash mumkin. Umuman olganda, IIV Akademiyasi kursantlarini oilaviy hayotga tayyorlashda ma'naviy-axloqiy hamda psixologik mezonlarning roli nihoyatda muhim bo'lib, ular yoshlarning sog'lom oila qurishi, oilaviy munosabatlarni mustahkamlashi va jamiyatda ijobiy ijtimoiy muhitni shakllantirishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Musurmonova O. Oila ma'naviyati va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. G'oziyev E.G'. Umumiy psixologiya. – Toshkent: Universitet, 2018.
3. Davletshin M.G. Oila psixologiyasi va pedagogikasi. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
4. Nishonova Z.T. Yoshlar psixologiyasi. – Toshkent: Fan, 2019.